СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXII. Число 57. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 10. марта, 1924. VOL. XXXII. No. 57. Jersey City, N. J., Monday, March 10, 1924. THREE CENTS

КУЛИДЖ ЗА ЗНИЖЕННЄМ ПОДАТКУ СЬОГО РОКУ

ВАШІНҐТОН, 7. марта. — Президент Кулидж заявився за пляном ухвалення сейчас резолюції за зниженнєм особисто доходового податку о 25 процентів так, щоби податковці могли скористати зі сього вже при сьогорічнім плаченню податку.

Ся допомога президента приходить, однак, так пізно, що ледво чи вдасться се зробити серед загальної боротьби в обох палатах конґресу. Лонґворт, автор компромісового проєкту, дальше робить заходи, щоби не ухвалювати двох резолюцій, але його проєкт.

З НАФТОВОГО СЛІДСТВА

ВАШІНҐТОН, 7. марта. — Сенатовий комітет, розслідуючий нафтові концесії, переслухав нині ряд свідків, які кинули нове світло на факти нафтового скандалу. Межи иншим Бенет, редактор Вашінґтонського Повсту, ствердив, що се ґенеральний прокуратор Доґерті вислав був до видавця сеї ґазети Мекліна телеграму, щоби він не журився вмішаннєм його імени в нафтовий скандал, та що „начальник", зґаданий в телеґрамі Мекліна, се не президент Кулидж, як говорив один сенатор, але сенатор Кертис.

СЕНАТОР ЗАПЕРЕЧУЄ

ВАШІНҐТОН, 7. марта. — Сенатор Кертис, котрого Бенер, редактор Вашінґтонського Повсту, на своїх зізнанях перед нафтовим комітетом сенату назвав „начальником", зґаданим в телеграмах нафтових концесіонарів, з обуреннєм перечить, буцімто його треба розуміти під сим словом.

ҐЕНЕРАЛ ВУД БУВ КАНДИДАТОМ НАФТЯРІВ

ВАШІНҐТОН, 7. марта. — Сенатовий комітет, що прослідже нафтовий скандал, візвав до зізнань Леонарда Вуда, сина ґенерала Вуда, ґубернатора Филипинських островів. Сей мав сказати про свого батька, що нафтярі хотіли помагати ґенералови Вудови, щоби він став президентом Злучених Держав, але жадали, щоби він згодився з гори надати портфель міністра нутрішних справ їх чоловікови. Ґенерал Вуд мав власне се домагання відкинути.

ДОҐЕРТІ ВЕРТАЄ

ВАШІНҐТОН, 7. марта. — Доґерті, міністер судівництва в кабінеті Кулиджа, вернув нині до Вашінґтону та був на засіданню кабінету, котрий не зробив проти нього ніякого кроку.

З ПЕРЕДВИБОРЧОЇ БОРОТЬБИ

ШИКАҐО, 7. марта. — Сенатор Гайрем Джансон виступив в Шикаґо проти ролі президента Кулиджа в републиканській партії, закидаючи йому брак таланту. Джансон говорив, що Кулидж не вспів обняти проводу ані в партії ані в державі.

КУЛИДЖ ПРОТИ УЧАСТИ АМЕРИКИ В ЕКОНОМІЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЯХ

ВАШІНҐТОН, 7. марта. — Американський уряд заявив, що він не буде брати участи в міжнародних економічних конференціях, бо він не бачить причини, для якої йому змінятиб дотеперішню політику в міжнародних справах.

БУТЛЕҐЕР ДЛЯ КОНҐРЕСУ?

ВАШІНҐТОН, 7. марта. — Коло Капітолю (осідку конґресу) піймано чоловіка з великим збанком горівки. Припускають, що він ніс її до конґресу, членам сенату або палати послів. Через те в палаті послів прийшло до довшої горячої дебати над проґибіцією, після котрої рішено прослідити справу докладно.

ПРОЦЕС ЗА ХАБАРНИЦТВО

НЮ ЙОРК, 7. марта. — Перед місцевим федеральним судом почався нині процес проти адвоката Фелдера та приватного детектива Мінса, котрі мали обіцяти одному чоловікови, котрому грозив судовий процес, що вони вистараються для нього від ґенерального прокуратора Доґерті безкарність. За свою „роботу" зажадали вони були 65,000 долярів.

МЕКСИКО ДІСТАЛО ПОЗИЧКУ В АМЕРИЦІ

МЕКСИКО, 7. марта. — Мексиканський уряд дістане завтра першу рату своєї позички в сум 125 міліонів долярів, яку він роздобув у американських банкирів у заміну за нафтові концесії.

ХОТІЛИ ВМІШАТИ ЦЕРКВУ В БОРОТЬБУ ЗА ОБНИЖЕННЄМ ФРАНКА

НЮ ЙОРК, 7. марта. — Одна лютеранська церква в Ню Йорку вислала була до других протестантських церков листа, в якому закликала їх до акції за дальшим обезцінненнєм французького гроша, бо без сього Німеччина буде здушена і в Европі прийде коро до нової війни.

Лист викликав зараз протиакцію, а слідство самої церкви, що листа мала вислати, показує, що його вислав відай син проповідника сеї церкви без уповаження церковного уряду.

ПЕРЕСЛАЛИ ГОЛОС БЕЗ ДРОТУ НА 7,000 МИЛЬ

НЮ ЙОРК, 7. марта. — Підчас зборів Технольоґічного Інституту стейту Месечузетса роблено спроби з пересилкою голосу при помочи бездротового телефону (радія) на 7,000 миль. Спроби були удачні. Пересилано музику й спів, а роблено все при допомозі найновійшого винаходу питсбурського інжинера Френка Конрада.

АМЕРИКАНЦІ ПОСЕРЕДНИКАМИ В ГОРОЖАНСЬКІЙ ВІЙНІ.

САН САЛЬВАДОР, ГОНДУРАС, 7. марта. — Американський посол у Гондурасі довів до переговорів межи місцевими партіями, що кинулися на себе з оружам в руках.

ПІДНЕСЛИ МИТО НА ПШЕНИЦЮ.

ВАШІНҐТОН, 7. марта. — Спеціяльна митова комісія президента, котра має після послідного митового закона право підносити або обнижати мита на заграничні товари, постановила піднести мито на заграничну пшеницю о 12 центів на бушель. Ся підвишка має на ціли допомогти американським фармерам. Підвишка входить в життя за 30 днів.

ПОВСТАННЄ В АРҐЕНТИНІ.

БУЕНОС АЙРЕС, АРҐЕНТИНА, 7. марта. — В арґентинській провінції Ля Роха вибухло повстанне радикальної партії проти ґубернатора. Повстанці здобули поліційний уряд, але піддалися по невдачній стрілянині під палатою ґубернатора. Федеральні війська, стаціовані в столиці провінції, не брали участи в битві.

ЗІЗД Б. МЕНЬШОВИКІВ?

„Роста" подає, що в Харкові відбувся тайний зїзд б. меньшовиків-соціялістів. Зїзд одноголосно ухвалив усунути з партії ґрупу українських меньшовиків. Порішено скликати зїзд меньшовиків усіх совітських републик для обмірковання важних і актуальних справ, та для ліквідації російської с. д. робітничої партії.

ЛЕНІН ЯК СТУДЕНТ.

Російський купець Корольов колишній шкільний товариш Леніна, оповідав французьким журналістам ось які подробиці про життя Леніна, за його студентських часів у Парижі. Ленін прибув до Парижа бідним студентом і мусів деякий час заробляти лекціями на своє удержання. Ленін мешкав в убогій кімнатці враз з кількома товаришами і платив за помешкання з харчами заледви 700 франків річно. В кімнатці були тільки два ліжка, так, що Ленін спав із своїм товаришом на спілку. Будучий диктатор одягався аж надто скромно, та так недбало, що з приводу цього з нього глузували його приятелі. Більшість своїх заробітків видавав Ленін на книжки, з яких ще за студентських часів зложив собі дві шафи бібліотеки. Часто Ленін замикався зі своїми книжками в бібліотеці і місяцями не виходив з кімнати. Про свій зверхній вигляд так дбав мало, що одного разу в товаристві М. Горкого відвідав визначного французького фінансиста, маючи подерті споді, про що опісля говорило студентство довший час. Ленін ніколи не проявляв заінтересовання мистецтвом і за весь час побуту в Парижі тільки оден раз був на концерті, на якім сердечно скучав та прикликав товаришів, котрі його на концерт силою затягнули. Тільки підчас політичних дискусій Ленін запалювався, його обличчя палало вогнем життя і ентузіязму, — зрештою він був все мовчаливий, замкнений в собі і понурий.

УКРАЇНЕЦЬ СТРАТИВ ЖИТТЯ В ПОЖАРІ.

В неділю, 24. лютого рано вибух вогонь в будинку Трейдерс, на розі вулиць Джарвіс і Мейн в Вінніпеґу. Коли прибули фаєрмени, то найшли в будинку непритомних сторожа Лабінського і його помічника Ф. Наконечного. Вогонь очевидно захопив їх підчас сну. Обох забрано до шпиталю і Лабінський прийшов до себе, але Наконечний за чотири години вмер. Вогонь вдалося придусити, однакож він зробив на 50,000 долярів шкоди.

ВИВІЗ НАФТИ З РОСІЇ.

Московська аґенція „Роста" звідомляє: Льондонський відділ державного нафтового тресту „Нафтасиндикат" продав у місяці грудні 1923 р. англійським фірмам 700.000 мінеральних олїів, 150.000 тон нафти і 24.500 тон бензини. Паризький відділ тресту продав у цьому самому часі 66.000 тон мінеральних олїів і 3000 тон бензини. До Італії продано 25.000 тон бензини, 15.000 тон мінеральних олїів і 15.000 тон нафти. В січни 1924 р. заключено контракт із бельгійським товариством „Бельжпетроль", на основі якого мається доставити річно 12.000 тон бензини, 15.000 нафти і 12.000 тон мінеральних олїів.

ОДЕСА БЕЗ ПАЛИВА.

В Одесі відчувається велика недостача палива. Наслідком того водопроводна станиця в Біляєві обмежила свою працю до мінімума, так, що населення Одеси часто цілими днями не має води. Через недостачу дров, населення в ночі вирубує на вулицях дерева і нищить парки. На Пересипі міліція стріляла до жінок, що стинали дерева. Дві жінки згинуло.

ІЗ ЗАГАДОЧНОЇ КРАЇНИ

Тибет, це країна закрита богато тайнами. Не богато чужинцям пощастило побувати там крадьки. Тайни Тибета, його життя осяяне сонцем і зорями, лагідні, тихі ранки і марморові ночі, зложились на зміст гарної повісти Рідера Гаґарда „Поворот". Майорови Кровсові, одному із сміливих і неустрашимих тибетанських подорожників, удалося сфотографувати найхарактеристичні сцени тибетанського життя, оригінальні костюми тубульців, їх дивні фізіономії. Між цими фотографіями бачимо сильних і скорих „кулі", котрі з тягаром 200 кг. на плечах пройдуть 30 км. на день по найнебезпечніщих дорогах, снігами, проваллями. Вони не дістануть нагороди, коли не прийдуть точно на означене місце. Найбільше непроходимі просмики Гімалаїв і чудова статуя пророка, котрий предсказав світову війну цебто день і годину її вибуху. У цій країні богато є малих ростом старців, що живуть понад сто літ. Жінки живуть тут у формі поліґамії, цебто після смерти чоловіка припадають усім своякам, шуринам і стрийкам. Жінки вельми елеґантні. Одна жінка з дуже гарною фризурою тоді як її фотографував майор Кровс, мала вже 16 чоловіків! — Чи ви були в Тибеті в місії якоїсь влади або задля власних авантурничих пригод? — питав Кровса якийсь Японець. — Ні, я прожив там 14 літ і Тибет не має вже для мене ніяких тайн.

„ЗА ПРИМІРОМ ТЮТЮННИКА".

Під таким заголовком подає „За Свободу" вістку з Харкова що „бувший Петлюрівський отаман (?) Поліщук звернувся до ВУЦІК. з просьбою помилувати його. Просьбу полагоджено прихильно і Поліщукови привернено право горожанства на Радянській Україні".

ПУАНКАРЕ ЗАЯВЛЯЄ, ЩО ФРАНЦІЯ НЕ УСТУПИТЬ З РУРЩИНИ

ПАРИЖ, 7. марта. — Премієр Пуанкаре заявив, що він сподівається, що справа німецьких „военних відшкодовань" буде вирішена ще перед виборами у Франції, які мають бути в маю с. р.

Він висловився з признаннєм про вислід праці комісії знавців під проводом еґнерала Доса. На його думку Німеччина остаточно піддасться і приме предложення сеї комісії.

У справі військової окупації Рурщини заявив, що Франція усуне окупацію, коли Німеччина заплатить їй усе „военне відшкодовання".

СПРАВА СМІЛОЇ ЗАЯВИ ШТРЕЗЕМАНА

БЕРЛИН, 7. марта. — Тутешня преса питається, чи німецьке правительство підіпре міністра закордонних справ Штреземана у його заяві, що Німеччина відкидає версайський мировий договір і не позволить на аліянтську контролю зоружень в Німеччині.

ДЛЯ ОБОРОНИ АНГЛІЇ ПЕРЕД ФРАНЦІЄЮ У ВОЗДУСІ

ЛОНДОН, 7. марта. — Британський міністер воздушних сил лорд Тамсон заявив, що Англія тепер побільшить свою воздушну военну фльоту о 18 нових ескадрон коштом 2,500,000 фунтів стерлинґів. Загалом британська воздушна военна фльота мати-ме тепер 640 воздухоплавів.

ФРАНК ЩЕ ПАДЕ

ПАРИЖ, 7. марта. — Нині франк ще далі впав. За нього платили тільки 3¾ цента.

Французи приписують вину сього заграничній „фінансовій війні" проти Франції.

ІТАЛІЙСЬКО-РОСІЙСЬКИЙ ДОГОВІР

РИМ, 7. марта. — Премієр Муссоліні і большевицький представник Йорданський потвердили нині італійсько-російський договір про торговлю, мореплавбу і мита.

БОЛЬШЕВИЦЬКІ КОМІСАРИ В ЗЕРКАЛІ

МОСКВА, 7. марта. — Прокуратор Криленко заявив, що бувший директор совєтського банку Красночеков (Тобельсон) вживав гроший банку на цвіти і вино для дівчат.

НОВИЙ КАЛІФ

ПАРИЖ, 7. марта. — Музулмани Мезопотамії, Трансйорданії і Геджасу проголосили Гуссеїна Абу Алі новим каліфом.

АНҐЛІЯ ХОЧЕ УЗДОРОВИТИ ВІДНОСИНИ НА СХОДІ ЕВРОПИ

ВАРШАВА, 19. лютого. — В польських політичних кругах поширюються вістки з Лондону про скоре покликанне совєтсько-англійської конференції при співучасти всіх держав, які межують на заході із совєтським Союзом. На тій конференції задумує Мекдаиелд поладнати ряд актуальних питань, які стоять у звязку з політикою Союза супроти сумежних держав. Конференцію скликано-б не скорше як з кінцем марта. Для переведення сього пляну їде сими днями Раковський з Лондону до Москви, щоби із совєтським урядом обговорити програму конференції.

ЗАПОВІДАЮТЬ, ЩО ҐРАБСКИЙ УСТУПИТЬ З ПРЕМІЄРСТВА

ВАРШАВА, 20. лютого. — Тутешні газети пишуть у звязи з іменованнєм мін. Сікорського, що ген. Сікорський заступить перетяженого працею премієра мін. Ґрабського на становищі премієра, щоби уможливити йому віддатися з цілою енерґією санації скарбу.

СТРАШНА ПОДІЯ В ПОЛІЦІЙНИХ АРЕШТАХ У ЛЬВОВІ

Львівська українська часопись Новий Час у виданню з 24. м. м. пише:

Те, що діється в поліційних арештах при ул. Яховича у Львові, передирається до публичного відома лише час до часу і то в дуже скупій формі.

Попереднього тижня арештовано, як подає „Газета Поранна", „в звязку з викриттєм скоїсь більшої афери політичної натури", вдову по інжінері ОЛЬГУ з Левицьких БЕСАРАБОВУ. В кілька днів пізнійше польські газети помістили нотатку, що в тюрмі при ул. Яховича повісилась Юлія Баравська. Надії, як тепер виказується, відібрала собі життє п. ОЛЬГА БЕСАРАБОВА, а поліція газетам подала фальшиве назвисько. Як „Газета Поранна" подає, п. Бесарабову поміщено в келії ч. 2., зовсім окремо. Слідуючого дня по першому переслуханню вона о год. 9.10 минут повісилась. В кілька годин після цього тіло погребано, не повідомивши про се її брата, а пресі, очевидно, польській, подано до відома, що повісилась Юлія Баравська, арештована в Жовкві за волокитство.

Длячого укрито перед публичною опінією правдиве назвисько і чому про її смерть не повідомлено брата, се питання, яких не вільно оставити без відповіди.

Ми довідуємось, що брат бл. п. Бесарабової, проф. Северин Левицький, дізнавшись про смерть своєї сестри, удався за поясненням до директора поліції Райнлендера.

А тимчасом поліція про се мусїла знати, бо робила ревізію у другої сестри проф. Левицького, п. Іванни Левицької в Городку. Випитувала, чи бл. п. Бесарабова не хорувала, чи не заживала наркотиків.

Тіла помершої до сього часу не можна найти. Де поховано, поліція не хоче сказати.

Сею нечуваною справою занялась уже колеґія українських адвокатів.

Буде внесена наглa інтерпеляція в соймі у Варшаві. Тайна і причини траґедії мусять бути виявлені.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодинoке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

В ШЕВЧЕНКОВІ РОКОВИНИ.

Дня 10-ого с. м. минуло 110 літ від дня уродження найбільшого сина України.

Хто-ж найбільший син України? Король, князь, гетьман, ґенерал, чи який достойник?

Ні, простий чоловік, що був кріпаком до повнолітности, а відтак в неволі. Тарас Шевченко. Не жив він за часів українських князів, ані гетьманів, але в часах найтяжшої неволі українського народу, в часах крайної темряви, забуття, безпросвітку і безнадійности. В часах, коли Українці про Україну забули і світла до виходу з неволі не бачили.

Тарас Шевченко прийшов на світ сином кріпака в малому селі на Київщині. Се було 16 літ по появі першої української книжки в народній мові, Енеїди Івана Котляревського. Та в молодих літах своїх Тарас Шевченко не бачив відродження свого народу, змагання до скинення пут і до визволення. Він бачив тільки „кругом неволю і неправду", і видів, що „народ замучений мовчить".

Той біль свого народу в кайданах і його вічну незломну і чисту ідею здобути наново вольність, він вислухав з душі українського народу. Ся ідея запалила в ньому іскру любови до свого народу, яка розгорілась великим невгасаючим і невгасимим огнем, огнем любови України, в якому згоряє неволя і рабство, а куеться воля вільного народу.

Серед темряви сей огонь Шевченкового слова занявся і освітив закуту Україну. Не помогло, що царі слали гасителів того огню в лиці поліції, жандармів, війска, своїх аґентів і цензури. Огонь горів і світив. З Великої України він перенісся на Галицьку Україну і на Буковину та освітив і ті забуті й закуті землі України.

У сьому великому огні викували сини України волю вчасі минулої світової війни.

Та знову прийшли гасителі московські і польські, щоби згасити сей невгасимий огонь і привернути неволю українському народови. Наложили йому нові кайдани, але огонь горить і світить як горів і світив досі. Не сила їм його згасити.

Були царі, що забороняли й конфіскували Шевченка; що на гробі його держали жандармів і війско. Але вони минулись, а огонь слова Шевченка горить і далі могутньою силою.

Прийшли царі московські червоні. Вони теж наложили свою цензуру на слово Шевченка і хрест зняли з його могили. Але побачили, що не мають сили проти слова Шевченка. Побачили, які слабі і безсилі вони супроти нього і зачали поволи уступати. Нині вони під напором тої сили слова Шевченка будують йому памятник в Киеві на місці памятника російського царя, що заслав був Шевченка у неволю. Се тріюмф Шевченка над катом України навіть через її нових ворогів.

Слово Шевченка побідить всіх ворогів України і воно одно запанує неподільно на Україні. Сей невгасимий огонь не вгасне. Ніхто його не всилі придусити, але він запалить душі всіх синів України і вони стануть до кровавої розправи з усіми ворогами України і вкінці переможуть їх. Чим скорше всі Українці запаляться огнем любови і посвяти Шевченкового слова, тим скорше прийде свобода українського народу.

ДВІ МОГИЛИ.

В берлінському тижневику Літопис (6 ч.) читаемо:

„Червоний Шлях" пригадує своїм читачам дві могилі визначних Українців у Чернигові, а саме могилу Глібова і Коцюбинського.

Глібів лежить у Троїцькому монастирі, праворуч собора. Скромна могила, білий мармуровий памятник з написом:

Ласкавим голосом пісень ти нам давав
У наше чесне діло віру,
І гомін радости й надії провожав,
Тепер твою розбиту ліру і т. д.

Могила знаменитого українського байкара поміж памятниками княгинь і штатських совітників, почуває себе немов чужою і притіненою.

Коцюбинського поховано серед простих, скромних могилок під ярочком. Нижче стоїть стара церковця, а там передмісте Лісковиця, сосновий бір і Десна. Праворуч город Чернигів з банями церков, що горять у промінню сонця. На могилі деревляний хрест і кілька засохлих вінків із полевих цвітів. Кругом такіж могилки невідомих чернигівських горожан. Даром питаете стрічного обивателя, де похований славний український письменник Михайло Коцюбинський. Він не знає. Хиба діти проведуть вас до гробу автора „Хо" і „Маленького грішника". Це поетично, але й сумно. Бо невже-ж будемо ждати, аж дощі змиють могилу, хрест розсиплеться, а вітер розвіє останні сухі вінки?

Б. Л.

ОБЄДНАННЄ УКРАЇНСЬКИХ ЕМІҐРАЦІЙНИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ В ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНІ

Для консолідації праці і більш успішного проведення своїх завдань в Празі на певних писаних умовах обєднались Український Громадський Комітет і Українська Селоспілка (договір підписано 25. січня с. р., а також Український Громадський Комітет і Кубанська Громада (договір підписано 8. лютого с. р.). Всі ті організації до того часу були цілком незалежними.

Дмитро Николишин.

ПОГЛЯД НА ІСТОРИЧНІ ПОЕМИ ШЕВЧЕНКА.

„Шевченко — наш поет і перший історик. Шевченко перше всіх запитав наші німі могили, що вони таке, і одному тільки йому дали вони ясну, як боже слово, одповідь. Шевченко перше всіх додумався, чим наша старосвіччина славна і за що проклянуть її грядущі роди".

Так писав Куліш по смерти Шевченка в „Листах із хутора", і з того становища треба нам дивитися й оцінювати історичні поеми Шевченка. Йому саме й хотілося здерти з нашої бувальщини ту занавісу, якою закрили її вороги України перед очима закріпощеного люду й культурного світа, та показати нашу правду й нашу кривду, про яку гомоніла стиха народня дума й пісня.

До тієї роботи хотів Шевченко заставити найкращого писменника його часів — Григорія Квітку Основяненка. Він накликує його співати

Про Січ, про могили,
Коли яку насипали,
Кого положили, —
Про старину, про те диво,
Що було, минуло...
. . . . . щоб нехотя
На весь світ почули:
Що діялось в Україні,
За що погибала,
За що слава козацькая
На всім світі стала.

Одначе Квітка був уже підтоптаний літами тай ще своїм національно-політичним світоглядом не надавався до виконання того завдання, що його загадав йому Шевченко. Довелось поетови самому класти підвалини для нового погляду на нашу історію. Оце саме він і зробив у своїх історичних, а по части й політичних поемах.

Звісно, користаючи з таких науково безвартних „історичних" творів, як „Исторія Русовъ" та „Ист. Малой Россіи" Дм. Бантиш-Каменського й „Исторія Малороссіи" Маркевича, Шевченко не міг устерегтися від фактичних помилок.

Тількиж це все річи, які ні трохи не вменьшують вартости історичних поем Шевченка. Треба тямити, що цілдю поета не було виводити правдиві історичні події, а тільки дати в мистецькій формі більші чи меньші обемом, але живі й суцільні малюнки народнього життя з його бувальщини; оживити окремі особи й цілі покоління з душею й тілом, з їх думками й почуваннями. Чи всі подробиці фактично вірні, се було для нього байдуже; річ у тім, щоб на тканині даної доби вони були можливі.

Поет вивязався зі свойого завдання дуже удачно. Вихований на народньому словесному богатстві, на історичних думах, піснях, переказах та оповіданнях, збагнув він історичну правду так, як її зберіг народ, а просвітивши свій з роду могутній ум нашвидку придбаною, не дуже то й систематичною, та всетаки добре перетравленою наукою, він у розвязці історичних та національно-політичних питань дуже скоро найшов правильний шлях та стоїми радикальними думками випередив усіх своїх учених товаришів. Романтичний напрям звернув і його увагу на високі могили, як і його ровесника Метлинського. Тількиж Шевченко на них не зупинився. Його палка вдача зводила романтичні мрії про козацьку славу й волю на реальний ґрунт і спонукувала його робити цінні висновки на будуче.

Змальовуючи чудові картини з нашої бувальщини, хотів поет заставити своїх земляків затоскувати за нею до того ступня, щоб вони повернули всю енерґію на здобуттє програної недорікими батьками волі. Через те й його історичні поеми се не овочі спокійної рефлексії зрівноваженого поета романтичної школи, що любується бувальщиною задля її чару, яким вона мерегтить крізь неясний серпанок минулих століть, але здебільша на причуд гарно скристалізовані частиці розбурханого нутра його чутливої душі, пораненої народніми і своїми власними стражданнями.

А вжеж при таких умовинах про повну обективність поета говорити годі. Сам добір тем та їх виконаннє зраджує, що герої поем тішаться особливими симпатіями поета. При сьому поет не мусить говорити неправду і не говорить. Він тільки підчеркує добрі й гарні прикмети героя, чи героїв, а лихі й погані, наскільки вони є, свідомо або несвідомо промовчує. Часом ідейність провідника приписує цілій козацькій громаді.

Реґулятором його симпатій до героїв є їх становище **у віковій борбі за політичну волю України.** Хто боровся за цей святий ідеал і наложив за нього головою, або томився в кайданах у далекій, холодній чужині, той у поета праведний, святий мученик, тому поет не тямить його нераз фатальних у своїх наслідках помилок. Шевченко перший виясним та очистив нашу бувальщину, захмарену і знеславлену своїми й чужими ворогами, або нетямущими людьми, та навчив нас, з якого боку треба нам на неї дивитись, щоби зрозуміти її справжню вартість.

В цінуванню діяльности своїх героїв піднісся поет понад усіх своїх попередників і сучасників. Йому байдуже, до якої суспільної верстви зачисляеться його герой, чи він із черні, чи з кармазинників, або шляхтичів. Найважніща річ, чи виконав завданнє, вложене на нього історією, а все інше — справи малої ваги. В цінуванню подій і їх значіння потрапляв Шевченко майже скрізь у саму правду. Силою своеї поетичної інтуїції відгадував нашу бувальщину і відтворював її незвичайно вірно й самостійно. Чимало його здогадів історичні досліди щойно пізніще в цілости ствердили. Тільки в поглядах на взаємини козаків з Поляками до часів церковної унії тай на саму унію не відійшов поет від свого головного жерела — „Ист. Русовъ". За те підклад і значіннє перших козацьких рухів збагнув куди краще, як його вчителі (Тарасова ніч, Буває, в неволі...). А вже розуміннє траґедії руїни (Здача Дорошенка) просто зачудовує нас. Таке розуміннє — по словам Антоновича — можна собі витворити тільки, перечитавши широку моноґрафію Костомарова. Тесаме треба сказати про малюнки Січі. Ніхто краще не відчув духа Запорожа як Шевченко. Ніхто краще за нього, не змалював тієї своєрідної виборної диктатури (Іван Підкова, Гамалія). Поет роскошував нею, бо бачив, які практичні користи прниосила вона козацькій громаді. Вона розбуджувала в ній сміливість і відвагу й наділяла силою, якою козаки поконували могутнього і страшного ворога навіть у його власній хаті (Гамалія).

Головну вагу кладе поет на зміст поеми, але не занедбує й форми. Тількиж вона в нього будувалась несвідомо, у хвилині творення та підпадала вимогам ріжнородного змісту, закрашеного спочутливим субективізмом. Ритмічне богатство, достроєне до змісту, й легкі переходи з одного ритму в другий, який дуже часто вже своєю музикою навіває на читача цілком відмінний, просто супротивний настрій, наглядно свідкує, що поет, укладаючи свої поеми, втихомирював свої бурхливі почування, виливав пекучі думи, заспокоював свою душу. Його чиста, співна мова, оперта на простенькій народній складні та вимережена добірними фіґурами й тропами народньої устної словесности, робить його поеми такими зрозумілими, що ми дуже часто не добачуємо глибоког змісту, захованого в легких і плавних стрічках.

Даючі нам такі, закрашені ідеалізмом малюнки з козацької доби, показав нам поет, до чого повинні ми стреміти, на яких основинах будувати нову сімю, якщо вона має спромогтися на революційний рух проти північного переможця та вибороти Україні волю. З того погляду історичні поеми Шевченка разом з політичними зробили велику службу, виконали важне воохвницьке завданнє.

Вони розбудили велику, але незгідливу українську громаду та спонукали її обеднуватися в де далі все краще зорґанізовані гурти. Вони сягнули глибоко в сумлінне всіх тямущих синів народу і приневолил їх запрягтися до плуга, виорати запущений, буряном та хабуззем зарослий рідний переліг тай посіяти на ньому зерна нової правди й науки, зібрані на буйних ланах щасливіщих західних народів. Вони вкінці оживили ідеал політичної волі, погребаної з руїною Запорожа, надихали його новим огнистим змістом і віддали українській молоді, щоб викувала по його вказівкам велике діло визволення України.

ЛЮБІТЬ УКРАЇНУ!

Смирітеся, молітесь Богу
І згадуйте один другого,
Свою Україну любіть.
Любіть її, бо время люте...
В останню тяжкую мінуту
За неї Господа моліть!

Т. Шевченко.

Тарас Шевченко.

ЗАПОВІТ

Як умру, то поховайте
Мене на могилі,
Серед степу широкого,
На Вкраїні милій:
Щоб лани широкополі
І Дніпро і кручі
Було видно, — було чути,
Як реве ревучий!
Як понесе з України
У синеє море
Кров ворожу, — оттоді я
І лани і гори —
Все покину і полину
До самого Бога
Молитися. А до того —
Я не знаю Бога!

Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте,
І вражою злою кровю
Волю окропіте!
І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній, новій,
Не забудьте помянути
Не злим, тихим словом!

Переяслав, 25/XII. 1945.

Taras Shevchenko.

ZAPOVIT
(LEGACY.)

When I'm dead, then let me slumber
Underneath a mound,
Mid the rolling steppe, with precious
Ukraine earth around;
That the mighty girth of acres,
Dnieper's craggy shores
I may gaze on, and may hearken
How the blusterer roars.
When it bears away from Ukraine
To the azure sea,
Foeman's blood—then I'll depart from
Mountain-side and lea:
These unheeding, I'll be speeding
Even unto God,
There to pray. But till that happen
I'll know naught of God.
Grant me burial, then uprising
Shatter every gyve;
Drench with evil blood of foeman,
Freedom, that it thrive.
And my name in your great kindred,
Kindred free and new,
Ye shall cherish, lest it perish—
Speak me fair and true.

(Translated by P. Selver).

Т. Шевченко в молодім віці.

ЖИТТЄ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Тарас Шевченко родився кріпацькою дитиною в селі Моринцях, звенигородського повіта, в Київщині, дня 9. марта (н. ст.), 1814 року, тому 110 літ.

Дня 6. мая (н. ст.), 1838, йому було куплено волю. Мав він тоді 24 роки.

На волі жив 9 літ.

Дня 19. цвітня (н. ст.), 1847, його арештували на Україні і посадили в Петропавловську кріпость в Петербурзі.

Потім його взяли сидою в салдати і вивезли на муки і неволю, на каторгу (примусові роботи) в Орську кріпость, в Уральських горах, над сибірською границею. На другий рік Шевченка перенесено до Оренбурґа (300 верств від Орської кріпости), а небаром в Новопетровську кріпость над Каспійським морем. Десять літ терпів Тарас в далекій холодній пустині, над сибірською границею; терпів тяжкі муки і тяжкий біль з туги за рідним краем, котрий любив понад все.

Аж 9. марта (н. ст.), 1858, повідомлено Шевченка, що він знова дістав волю.

Увязнили його як мав 33 роки. Продержали в неволі-тюрмі і на муках майже 11 літ. Випустили з неволі в 44-ому році життя.

Але по тих тяжких муках він вже був зломаний старець.

Прожив ще на волі три роки і помер на чужині, в Петербурзі, дня 10. марта, 1861-ого року, тому 63 роки.

Прожив 47 літ, з того 35 літ в неволі, 12 на волі.

Український нарід поховав його на Чернечій горі, в Каневі, в Київщині, над Дніпром, згідно з його волею.

ПОСЛАННЄ.

**І світає, і смеркає,
День Божий минає,
І знову люд потомлений,
І все спочиває.
Тілько я, мов окаянний,
І день і ніч плачу
На розпуттях велелюдних,
І ніхто не бачить,
І бачить, і не знае;
Оглухли, не чують,
Кайданами міняються,
Правдою торгують,
І Господа зневажають, —
Людий запрягають
В тяжкі ярма, орють лихо,
Лихом засівають...
А що вродить?
Побачите,
Які будуть жнива!**

Т. Шевченко.

УЧІТЕСЯ, БРАТИ МОЇ!

Учітеся, брати мої,
Думайте, читайте,
І чужому научайтесь,
І свого не цурайтесь:
Бо хто матір забувае,
Того Бог карае.
Чужі люди цураються,
В хату не пускають;
Свої діти, мов чужії, —
І не мае злому
На всій землі безконечній
Веселого дому...

Т. Шевченко.

СЛАВА УКРАЇНИ

Слава не поляже;
Не поляже, а роскаже,
Що діялось в світі,
Чия правда, чия кривда
І чиї ми діти.
Наша дума, наша пісня
Не вмре, не загине...
От де, люди, наша слава,
Слава України!
Без золота, без каменю,
Без хитрої мови,
А голосна та правдива,
Як Господа слово.

Т. Шевченко.

МЕНІ ОДНАКОВО

Мені однаково, чи буду
Я жить в Україні, чи ні,
Чи хто згадає, чи забуде
Мене в снігу на чужині —
Однаковісенько мені!

В неволі виріс між чужими,
І неоплаканий своїми,
В неволі плачучи умру,
І все з собою заберу,
Малого сліду не покину
На нашій славній Україні,
На нашій — не своїй землі.
І не помяне батько з сином,
Не скаже синови: „Молись,
Молися сину: За Вкраїну
Його замучили колись".
Мені однаково, чи буде
Той син молитися, чи ні.
Та не однаково мені,
Як Україну злії люди
Присплять, лукаві, і в огні
Її окраденую збудять...
Ох, не однаково мені!

Петербург, в циталеді, 1847.

Тарас Шевченко.

ВЕЧІР

Садок вишневий коло хати,
Хрущі над вишнями гудуть,
Плугаторі з плугами йдуть;
Співають ідучи дівчата,
А матері вечерять ждуть.
Семя вечеря коло хати
Вечірня зіронька встає;
Дочка вечерять подає,
І мати хоче научати,
Так соловейко не дає.
Поклала мати коло хати
Маленьких діточок своїх,
Сама заснула коло їх.
Затихло все... Тілько дівчата
Та соловейко не затих!

Т. Шевченко.

ДОЛЯ І ВОЛЯ

Єсть на світі доля,
А хто її знає?
Єсть на світі воля,
А хто її має
Єсть люди на світі —
Сріблом-злотом сяють;
Здається, панують,
А долі не знають, —
Ні долі, ні волі!
З нудьгою та горем
Жупан надівають,
А плакати — сором.
Возьміть срібло, злото,
Та будьте багаті,
А я візьму сльози —
Лихо виливати;
Затоплю недолю
Дрібними сльозами,
Затопчу неволю
Босими ногами!
Тоді я веселий,
Тоді я багатий,
Як буде серденько
На волі гуляти!

Т. Шевченко.

**Прочитайте знову
Тую славу, та читайте
Од слова до слова;
Не минайте ані титли,
Ніже тії коми,
Все розберіть тай спитайте
Тоді себе: Хто ми?
Чиї діти? Яких батьків?
Ким, за-що закуті?**

Т. Шевченко.

(До мертвих і живих...)

Клим Поліщук.

ТАРАСОВЕ СВЯТО.

(Волинська бувальщина 1906 року).

Здається не так давно: скільканадцять літ тому назад... Були неспокійні часи. Десь там загомоніли про землю, а в другім місці голосно балакали про волю і гомін цей буйною хвилею роскочувався по селах та хуторах і обгортав чадом селянські голови. Зелена весна була гомінка і в село що дня, невідомо й звідки, наче з прію, прилітали все нові та но вівісти...

— Гарна весна... Урожай також буде добрий... На полях засіви, як килими, мягкі та зелені... Своєї роботи не обробиш у жнива, не то щоб до пана йти!...

— Нехай сам закачає рукави до праці!

— Або свою паню білоручку заставить попрацювати!

— Годі вже нам по панських стернях настиратися!

Стоголосою луною відгукувалися гаї коло села, а селянський „сход" вирішав свої справи рішучо й упевнено. Десятки сотні мозолястих кулаків грозилися перед заскорузлими носами сільських „куркулів". наче перед самими ледачими панами.

— Так пани не віддають землі?... Ще чекають чогось, га?!...

— Дурниця! Ми їх оттакечки!...

Рішучі кулаки енерґійно опускалися до низу і веселий реґіт долітав аж до панського двору.

З невимовно безглуздими очима, перелякані панські слуги насідали на своїх панів із вимогами заплатити їм за півроку наперед, а инакше погрожували забрати все до своїх рук.

— Ні, годі панам панувати!... Все наше! — чулося скрізь і всюди.

Шуміла весняна вода на лотоках... Як хміль старий, шуміло розбурхане село...

* * *

В сільській одноклясовій школі, в тісній, брудній, з повибиваними шибами у вікнах кімнаті — мешкав учитель Опанас Онуфрієнко.

Старий уже був він, до півсотні літ мав. Його, колись гарне, лице вкрилося рясними зморшками, волосся посивіло, а посеред голови вже просвічувалася лисина. Тільки гарні розумні очі ґоріли юнацьким живим огнем, однаково, як і колись, дивилися вони на всіх лагідно, і природна доброта, здавалося, вабила поглядом його очей кожного.

Любив він селян, учив їх дітей, любило село і його і шанувало — як гарного вчителя, доброго порадника. Село його знало ще малим паничем, коли він зимою вчився у місті, а літом приїздив на спочивок до свого старого батька, який тут дяком був.

Колись Опанас Онуфрієнко служив у ґуберніяльному місті, займав добру посаду і в цілому повіті знали його пани й селяни, як громадського робітника, і шанували його за розум і чесність. Всім було відомо, що його заходами в місті впорядковано сирітський притулок, що він дав там гарні порядки, був скільканадцять літ його наглядачем, і за час цієї служби зумів заснувати ще й школу для сиріт та бідних, яка істнує й досі. Але всьому буває свій кінець. Несподівано Онуфрієнко тяжко захорів, а цим випадком скористувалися деякі людці, щоб повернути для своїх цілий роспочате діло. Онуфрієнко мусів скласти свої службові обовязки і піти на спочинок.

Видужавши, Онуфрієнко став народнім учителем і пішов на село. Був він не в одному волинському селі і всюди вмів бути користним. Покидаючи якесь село, він на завжди зоставляв по собі добру памятку.

Через декілька років він вернувся в своє рідне село, де колись жив його батько, де він виріс і зжився з людьми і тут став учителем. Його порад радніше слухали і приймали селяни, ніж проповіді свого нового попа.

Він власними силами заложив при школі для селян досить порядну бібліотечку, на Різдвяні свята щорічно впорядковував вистави, заохочував усіх до книжки, звав до відродження. Ділився з кождим останнім своїм добром, хоч сам ходив зимою в черевиках без кальош.

Тепер селяни приходили до свого вчителя з блискучими від надій очима і насамперед казали: „чи не чути там чого у ваших „казетах" про землю? Почитайте-н онам трохи!"

Онуфрієнко читає. Читав про все, але їм сього було мало, бо в них на селі були кращі чутки. Настали жнива. В час горячої праці затихли розмови. Як возили копи з поля, в снопах знову знаходили листочки, знову читали їх, знову починали гомоніти... Пішли чутки, що десь, там то, та там, селяни вже забрали землю в панів, а там знову самі пани мусіли її віддати. А Онуфрієнко, спочиваючи після зимової праці, читав вісти зі світа і теж сподівався якогось чуда. Це чудо сталося. Він зовсім неждано одержав від одного полтавського приятеля пакунок українських часописів, про що він досі знав лише з „чуток". Задріжали від хвилювання руки, чоло прояснілo, здавалося, сам молодший став на десять літ.

— Насамперед, треба свідомими стати, от де наша сила! — говорив він сам до себе, схвильовано ходячи по хаті.

Довго тієї ночі не міг він заснути. Заснув аж під ранок уже й приснився сон йому. Снилося, був учителем у вільній українській школі і вчив дітей так, як ще ніколи не міг учити. Снилися цілі гори книжок, писаних рідною мовою, а діти як комашня метушилися біля їх, і кожне старалося як найбільше вхопити їх. Прокинувся тільки тоді, як постукався сторож Семен у двері, і сказав: „Час устати вже, бо самовар давно готовий! А там на дворі люди вас чекають"...

Онуфрієнко встав, одягся і зараз-же вийшов до людей. Привітавшися, спитався: „А що скажете, добрі люди?"

— Гей, біда, та ще й яка велика! Цеї ночі в пана стирти погоріли, так пан громаду винує. Вже й за стражниками та козаками послав... каже, що село зруйнує, а свого докаже... А ми ж нічого не винні!... Порадьте!...

— Що я можу порадити вам? Тут уже й наймудріщий не зладить нічого! Будете казати, що невинні, ґубернаторові поскаржетеся, бо я сам про себе нічого не знаю, що мене самого жде завтра. Вибачайте, люди добрі, що нічого не можу вам радити, самі знаєте!

— Та, знаємо... але ми думаємо їх у село не пустити! сказав старий Ґонта.

— Ні, нічого не поробите, краще скоріться та мовчіть, або виправдуйтеся... — промовляв учитель і, вклонившися, пішов у свою хату.

Сів задуманий і чув із вулиці трівожну розмову селян. „Бідні гречкосії, скільки вам тепер прийдеться винести горя за свої незрозумілі погрози!" — думав він. Очі його зупинилися на „Кобзареві". Розгорнув саме на словах „У всякого своя доля"...

Читав і жаль стискав серце...

* * *

За селом, на березі Тетерева широко зеленим килимом розістлалися попівські та дяківські луки, де тепер господарював новий піп і новий дяк, що обидва разом проповідували „Союзъ Русскаго Народа". З цих луків розгортався чудово-мальовничий краєвид на далекі степи, де на краю обрію виднілися в тумані дерева на Чорнім Шляху. Онуфрієнко, будучи ще молодим хлопцем, ходив у степ на полювання за дрохвами, а тепер він любив подивитися на нього хоч з далека. Коли приходив на луку, то сідав над річкою і думав і жив минулим, бо в своїй будучині не бачив уже нічого доброго. Часами до нього приходив із попівської пасіки старий пасічник Іванко, або молодий, селянський, цікавий хлопчина Миколка і проводив із ним увесь вільний час.

* * *

Одного разу вже після того, як село перенесло свою кару, учитель із Миколкою сиділи на крутім березі Тетерева. і при останніх промінях заходячого сонця читали „Кобзаря". Учитель читав, а Миколка, затаївши дух, уважно слухав:

„Україно, Україно, безталанна вдово,
Я до тебе літатиму з хмари на розмову"...

Сторінка за сторінкою повільно перечитувалися і їм здавалося, що справді з вечірньою росою злітав на зелену мягку отаву великий дух, який звідусіль оточував їх.

Замовкли обоє й замислилися. Як крізь сон Онуфрієнко вимовив ще слова:

„Нехай же вітер все розносить
На неокриленім крилі,
Нехай же серце плаче, просить
Святої правди на землі"...

Ввірвалися слова, в обох на очах стали сльози. Сонце зайшло цілком. Тиха літня ніч швидко стлалася по землі, а в небі хтось незримий засвічував свічки. Ставало вогко й холодновато, легенький сивий туман ліг широким рядном на луки та поля й важкими клубками покотився понад рікою.

Від зміни картини й від холоду обоє встали на ноги — тихі, мовчазні. Миколка заговорив перший: — Як же гарно, що Боже! Який гарний цей світ а як мало добрих людей в ньому! А той Тарас, я думаю, є найсвятійший апостол правди в нашому життю, бо хто ж міг би так про все росповісти і зворушити серце людини?"...

— Правда твоя, Миколко!— сказав Онуфрієнко. — Як би його „Кобзаря" читали всі наші люди та старалися зрозуміти зміст його, то може б воно трохи инакше було все. А то кричать, як ворони, заки лиха якого не накричать на себе... Як би були свідомі себе, та як би розумно змагалися, тоді й вороги не такі страшні. Колись ще прийде такий час, що всі мусять схаменутися і все зрозуміють...

— А що, як би так піти від хати до хати й усім прочитати „Кобзаря"... це напевне принесло б користь цілій громаді!— сказав несміливо Миколка.

— Читав я його у школі... та й тепер стало так, що навіть часловця читати в голос небезпечно... До того ж ще й не всі слухають як слід, бо другі думки рояться в головах... Хіба, краще, ми ось що зробимо... Ми поставимо отут, на цім березі над самісенькою рікою з ґлею такий памятник... Зробимо високе, в півтора чоловіка підвищення, а щоб воно скоро не розвалилося, так покличемо муляра, щоб обмурував паленою цеглою і пощикатурив вапном. Підвищення прикрасимо з першої сторони портретом Тараса, а з других трьох боків умістимо щось із його пісень, а до того всього ще й від себе де-що напишемо, щоб люди самі собі догадувалися, що то є. А ти, як цікавий хлопець, а ще й до того вмієш ліпити із глини всякі річі, то виліпиш погруддя, яке ми засушимо на вогні, а що не зіпсулося від дощу, то покриємо його чорним ляком і так приправимо його на підвищенню. Тут недалечко криничка і до неїі ходять люди по воду. Прийдуть, побачать, зацікавляться й довідаються, що був такий батько Тарас, який болів їх болями... — закінчив учитель.

— От це так найкраще!— захоплено скрикнув Миколка. — То ж чогось кращого не придумали б навіть ті, що ото листочки ріжні роскидають скрізь!...

Обоє радісно засміялися. Вирішили з другого дня роспочати свою роботу, бо в ній бачили єдиний засіб до пробудження свого рідного села...

* * *

Через якийсь час, на тлі зелених лук далеко — далеко видніався білий обеліск, на вершку якого стояв вмурований бюст Шевченка. Люди сюди сходилися так, як не думали навіть самі творці цього „памятника". Цілими днями сунулися величезні юрби народу, які, росходячися, другім переказували: — „ Чи чули ви новину? Адже ж на попівській луці, отам над річкою якийсь памятник зявився"... Коли була неділя, або якесь свято, то навколо того „памятника" аж чорно було від людей. Товклися старі й молоді, письменні і темні, але „діло розуміли" тільки письменні. З цікавістю читали вони на першій стороні де був портрет якогось чоловіка в кожусі і шапці, дивний напис: „Памятник Великому Борцеві за простий народ Тарасові Григоровичові Шевченкові, що написав найкращу книгу в цілому світі „Кобзар". Родився 1814 року, а помер 1861 року і похований над рідним Дніпром на високій могилі, коло Канева, Київської ґубернії". Такий напис був над портретом, а внизу, під портретом був написаний весь „Заповіт", якого не було в цілому навіть у самому „Кобзарі". З протилежного боку була вміщена в рямцях коротка біоґрафія і щось таке, що нагадувало промову, яку склав Онуфрієнко і яка закінчувалася словами: „Люди добрі, не цурайтеся рідного слова, що мати учила, бо воно живе і сцілюще, як ця погожа водиця в криниці яку ви так солодко пете в палючі жнива, працюючи в поті свого чола. Учітеся любити й шанувати свою рідну мову, рідну хату й дорогу батьківщину — Україну, то тоді діждетеся і кращої долі — волі. А батькові Тарасові нехай справедливий Бог дасть тихий спокій на небі і вічну память у Рідні краю!".

Читали й один другому переказували. Дівчата встигли вже вінків із чорнобривців та пумяків наробити і настурціями навколо обсадити його. Старий Іванко обсипав навколо білим пісочком і, із „Кобзарем" у руках, узявся людей „повчати". Без перестану вичитував їм із „Гайдамаків" та „Катерини" те все, що йому самому подобалося. За кождим словом ще й від себе додавав: „Я це напевне знаю, бо сам Миколаєвським салдатом був і богацько натерпівся"... Цікаві відвідувачі слухали й зітхали. Тепер і Онуфрієнко мав досить роботи. В школі скоро мала роспочатись наука, а тут і двері не зачиняються: все йдуть, та все просять росказати— хто такий був отой Шевченко?"... Виписав Онуфрієнко для села сто портретів і десятків два „Кобзаря", а все те наче в море впало. Чутки ж про памятник усе ширилися й ширилися. Вже й по сусідних селах стали гомуніти, що — „в Краснополі*) якийсь святий над річкою зявився... Сам білий, як глина, а голова чорна і на грудях письмо з того світу до людей написане тримає"... Онуфрієнко став уже побоюватися за наслідки, бо люди щойно заворушилися. Їздив туди якось і управитель з економії, хотів посміятися і став ліпити до губів бюста цигарку, але це так обурило старого Іванка і присутніх при тому людей, що схопили його за ноги й за руки і „з усього розмаху бовтнули ним у річку", — як переказували потім на селі. Дочувся про це й піп. В якесь свято сів на бричку і поїхав подивитися, на що то там так видивляються його парохіяни. Приїхав, тай про все забув, як побачив, що вся його отава витоптана. Кинувся до памятника, хотів розбити його, так люди не дали. Розлютований поїхав до дому і зараз же написав до поліційного пристава такого листа:

„Имѣю честь покорнѣйше просить обратить свое лестное вниманіе на безобразія, творимыя въ нашемъ селѣ мѣстнымъ учителемъ Онуфріенко, который агитируетъ крестьянъ проповѣдывая имъ какую-то Украину, а на моемъ полѣ выстроилъ какого-то Шевченка, къ которому бѣгутъ люди не только свои, но даже изъ другихъ селъ, вслѣдствіе чего принадлежащее мнѣ сѣно, которое я собирался косить, все вытоптано, въ чемъ прошу убѣдиться. — Обратите пожалуйста вниманіе и надлежаще прекратите это безобразіе"...

Другого дня приїхав пристав із цілою ватагою озброєних поліцаїв і розніс багнетами бюста, а підвищення роскидали шаблями. Написи старий Іванко завчасу встиг знищити. Однак, трусили Онуфрієнка, трусили малого Миколку, допитували старого Ґонту, що так дуже побивався колись за землею і волею, але ні в кого не знайшли нічого. Тоді пристав списав протокола, нагримав на Онуфрієнка, поліцаї дали Миколці скільканадцять нагаїв по плечах і полетіли із села, як буря. А в неділю піп у церкві лаяв усіх парохіян, називав Шевченка „великимъ грѣшникомъ и богохульникомъ", а тих, що мають у своїх хатах портрети Шевченка — „еретиками проклятими", і наказував негайно викинути на смітники „Это мужицькое паскудство". Де-які баби так і зробили, але більшість не послухалася його.

Скоро після того, за допомогою Онуфрієнка було відкрито споживче товариство, а при товаристві була прилаштована і та бібліотека, яку він склав ранійш у школі. Між книжками, в яких писалося про світ і людей, досить було червоненьких книжечок про те як треба боротися за Землю і Волю...

* * *

Зимою Онуфрієнка перевели кудись аж на Полісся, де він учителював до самої революції, себ то: до самої своєї смерти. Що року в літні місяці він приїздив на дві-три неділі до своєї рідної громади, щоб побачити, як тут іде роспочата ним праця. Коли нова революція, то селяни просто сказали: „Ну, тепер уже напевне буде всім по сім!"...

Недовго думаючи, взялися гуртом обробляти всю бувшу панську землю, а роботою всею сільський кооператив управляв. Тепер села і не взнати. В кождій хаті є хліб і до хліба, а серед села стоїть великий Селянський Дім, де міститься „Хата-Читальня" й „комнезам" і де кождого року відбуваються врочисті Шевченківські свята...

Тільки одного Онуфрієнка що роспочинав це все, нема тут, тай уже й не буде. — Як ішли на Житомир поляки, то він думав до свого села втікти із Полісся. В дорозі його затримали, а з того часу ні слуху, ні духу нема ніякого... Мабуть він пішов слідами старого Іванка, який від руки якогось офіцира згинув тоді, як „Деникини приходили"...

1924 р., 2. січня.

БУВАЄ, В НЕВОЛІ...

Буває, в неволі иноді згадаю
Своє стародавнє; шукаю — шукаю,
Щоб чом похвалитись, що й я таки жив,
Що й я таки Бога колись то хвалив;
Шукаю — шукаю... Господи, б хотілось
Згадать хоч що небудь! Так оце й наткнувсь
На таке погане, що так і заснув,
Богу не молившись. От, мені приснилось
Свинею заснувши, — звичайне, такий
І сон привερзеться), ніби край могили
Пасу я ягнята, а я ще малий.
Дивлюся: могила ніби розвернулась,
А з неї виходить неначе козак,
Уже й совоусий собі неборак,
Та і йде до мене... Я собі звернулось,
Щеня мов під тином, — звичайне, мале,
То й перелякалось. От мене бере
Неначе на руки, та несе в могилу;
А чорна могила ще гірше розкрилась.
Дивлюся — в могилі усе козаки:
Який безголовий, який без руки,
А хто по коліна неначе одтятий;
Лежать собі хлопці, мов у теплій хаті.
— „Дивися, дитино, оце козаки!"
Ніби мені каже: — „На всій Україні
Високі могили. Дивися, дитино:
Усі ті могили — усі отакі:
Начинені нашим благородним трупом,
Начинені туго. Оце воля спить.
Лягла вона славно, лягла вона в купі
З нами — козаками. Бачиш, як лежить!
Неначе сповита!... Тут пана немає:
Усі ми однако на волі жили,
Усі ми однако за волю лягли,
Усі ми і встанем — та Бог його знає,
Коли то те буде. Дивися-ж, дитино,
Та добре дивися! А я розкажу,
За що Україна наша стала гинуть,
За що й я між ними в могилі лежу.
Тиж людям розкажеш, як виростеш, сину.
Слухай же, дитиноє..."
А потім ягнята
Приснились ужиті; лановий біжить,
Та бє мене добре і ніби, проклятий,
Свитину здирає... І досі болить,
Як сон той згадаю! А як нагадаю
Козака в могилі, то й досі не знаю,
Чи то було справді, чи то було так —
Мара яка небудь. Мені той козак
Розказував ось що:
— „Не знаю, як тепер Ляхи живуть
З своїми вольними братами;
А ми браталися з Ляхами,
Аж поки третій Зиґизмунд
З проклятими його ксьондзами
Не розєднали нас. Отак,
Те лихо діялосяш з нами!

Во імя Господа Христа
І Матері Його святої
Ляхи прийшли на нас войною;
Святії божії міста
Ксьондзи скажені осквернили;
Земля козача зайнялась,
І кровію, сину, полилась,
І за могилою могила,
Неначе гори, поросли
На нашій, синочку, землі.
Я жив на хуторі...
. . . .
Я стар був, немощен. Послав
З табун я коний до обозу,
Гармату, гаківниць два вози,
Пшона, пшениці, що придбав;
Я всю мізерію оддав
Моїй Україні — небозі
І трьох синів своїх. Нехай
Я думав грішний перед Богом,
Нехай хоть часточка убога
За мене піде, за наш край,
За церков божую, за люди,
А я молитись в хаті буду.
Бо вже не здужав, сину, встать,
Руки на ворога піднять.

Зо мною, — слухай же! — остались
Данило, чур амій, та я,
Та Пріся, донечка моя.
Воно ще тільки виростало,
Ще тільки — тільки наливалось,
Мов та черешенька. За гріх,
За тяжкий мабуть гріх, великий,
Не дав мені святий Владика
Очий нарадувать старих
Моїї дитятком.
Не ходили
Ксьондзи по селах, а возили
На людях їх з села в село.
Такеє то у нас було!
Якось їх клятих і до мене
В ночі на хутір занесло;
А з ними челядь їх скажена,
Та ще драґуни. Дай мені
Хоч колинебудь, Боже милий,
На світ твій виглянуть з могили —
Спражу всю шляхту на огні!
Вони, вони — не бійся, сину! —
Вони, ксьондзи, мою дитину
З собою в хату завели.
Замкнулись, пяниї... я бачив...
А челядь пяна полягала
У клуні на соломі, спать,
Драґуни теж. А ми з Данилом
Соломи в сіни наносили,
А клуню просто запалили.
Не встануть, прокляті, опять
Дітий козачих мордувать:
Усі до одного згоріли!
Пріся бідная моя
Згоріла з клятими. А я
На пожарищі хрест з Данилом
Поставили, та помолились,
Заплакали, тай потягли,
На коний сівши, до обозу.
Синів всіх трьох моїх найшли,
Та в добрий час і полягли
Оттут у купі...
. . . .
А як ми бились, умирали!
За що ми голови складали
В оці могили? Будеш жить,
Та може й знати-меш, небоже!
Бо слава здорово кричить
За наші голови... А може
І про могили і про нас
З старцями божими по селах
Правдива дума невесела
Між людьми ходить...

Оренбург. 1850. року.

Т. Шевченко.

С. О.

В РОКОВИНИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Сценічна картинка в 1 дії.

О С О Б И:

Стара бабуся; Молода дівчина; Перша дівчина; Друга дівчина; Третя дівчина; Четверта дівчина; Коваль; Швачка; Перший школяр; Другий школяр; Перша школярка; Друга школярка; Дитина з цвітами; Пластун; Пластунка; Кілька хлопців; Сестра Червоного Хреста; Учителька; Україна.

ЯВА I.

Перед хатою пряде бабуся, біля неї стоїть молода дівчина.

Молода дівчина:
Розкажи, бабусю, мені казку,
Стару казку із минулих днів
Про медведів, вовків і царівну
Про заклятих лицарів, царів.

Бабуся:
Се не буде казка про медведів,
Ні про вовків у зеленім гаю.
Се не буде казка про царівну,
Що заклята у жабу в ручаю.
Се не буде про лицарів казка,
Що гуляли по широкім полю.
А розкажу тобі, моя мила,
Стару казку про свою недолю.
Від колиски до могили
Йшла за мною лиха доля,
Щоб зломити мою душу,
Мов билину серед поля.
Та я долі не піддалась.
Борюсь з нею дні і ночі.
Стою гордо, непохитно,
І дивлюсь недолі в очі.

Дівчина (перебиває):
І що, Бабцю, поборола
Ти лиху свою недолю?

Бабуся:
Ні, ще доси я із нею
Боротьбу веду завзяту,
До могили не устану,
Побіджу долю прокляту!

Дівчина:
Ей, бабусю, про недолю
Не розказуй мені казки,
Я молода ще дівчина,
Жити хочу, бабцю, мила!
Лиш не знаю, що робити.
Ось знайомі йдуть дівчата,
Піду з ними погуляти.

ЯВА II.

Малі дівчата вбігають на сцену.

Перша дівчина:
У нас будуть гарні вечерниці,
Припну рожу, вберу нову одіж
Та гуляти буду,
Та гуляти піду!

Друга дівчина:
Заведемо веселий таночок,
Станьмо в коло:
Раз два, раз, два, три!

Стають в колесо, подають собі руки.

Третя дівчина:
Я так люблю цілий день гуляти.
Гей, забудьмо про все, що сумне!

Четверта дівчина:
Най заграють до танцю музики,
Прогуляю все своє життє.

Крутяться в колесо і співають:

Всі разом:
Гуляймо, співаймо все наше життє,
Забудьмо, забудьмо, що труд і журба.

Вбігають 4 хлопці.

Малий хлопець:
Ось надходять товариші наші,
Коломийку, музико, заграй!

Музика грає коломийки. 4 пари танцює коломийку. Перед скінченням танцю перебиває гробовий голос зза сцени. Всі розбігаються з переляком і наслухують:

Голос:
Сини упали в боротьбі за Волю,
Лютий ворог в тюрму нас післав,
Кличе голос із тюрми страшної:
Схаменіться, ставайте в ряди
Тих, що труд свій несуть Україні,
Тих, що життє за неї дадуть!

Друга дівчина:
Хто се, хто се до нас відізвався?
В мене серце від сих слів болить.

Третя дівчина:
Я не піду вже на вечерниці,
Поки в тюрмах тисячі братів.

Четверта дівчина:
Я не хочу танців, ні весілля,
Поки волі не має наш край.

Перша дівчина:
Ось дивіться, ідуть якісь люди,
Може скажуть, куди нам іти,
Що робити?

Друга дівчина:
Ось дивіться, йдуть робітні люди
до свого беруться діла.

На сцену входить коваль з молотом у руці і куснем заліза у другій. Коваль кує залізо на ковадлі, яке стоїть на боці. Швачка сідає і шиє прапори. Сестра Ч. Хр. занята перевязуванням ран. Дівчата збираються разом, приглядаються, відтак сідають на лаві під хатою.

ЯВА III.

Малий хлопець (до коваля):
Що ви робите?

Коваль:
Я кую залізо на підкови
Коням степовим.
Будуть коні по степах гуляти,
З козаками Волю добувати.

Швачка:
Синьо-жовті зшиваю прапори,
Най замають вони над Дніпром,
В Тарасову велику річницю,
Най замають на верхах столиці.

Сестра Ч. Хр.:
Там, де горе і страшні терпіння,
Хрест Червоний на поміч спішить.
Гою рани борців за Свободу,
Щоби в друге могли йти у бій.

Через сцену переходять малі діти, що ідуть із книжками до школи.

Перший школяр:
Я у Рідну Школу поспішаю.
Люблю школу, там товариші
Малі хлопці і малі дівчатка,
Всі учаться.

Перша школярка:
Хоч далеко нам у Рідну Школу
Полем, лісом що дня треба йти,
Люта буря по лісі шаліє,
Не боюся бурі, ні зими.

Друга школярка:
Зимний вітер гне зелені сосни,
Не боюся вітру, ні слоти,
Не злякає мене хуртовина,
Я відважна вкраїнська дитина.

Перша дівчина:
Що вас вчили в вашій Рідній Школі?

Перша школярка:
Нас учили Вкраїну любити,
Нас учили для Вкраїни жити.

Друга дівчина:
Кажуть люди, що наша країна
У кайданах сотки літ жиє,
Ті що впали зелізні окови,
Самі впали серед боротьби.

Малий хлопець, що сидів коло швачки і тесав патики на прапори, встає і голосно говорить:
А ми нашу славну Україну
Підіймемо,
І зелізні важкії кайдани
Розірвемо!

Всі хором співають:
А ми тую червону калину
Підіймемо,
А ми нашу славну Україну
Гей розвеселимо!

Учителька:
Завтра є Свято Тараса Шевченка,
110 літні Його роковини.
Кажуть люди, що в великі свята,
Коли нарід всі сили збере,
Сили духа, любов для Вкраїни,
То побачить чудо, що нас жде.
Гей зберімо усі наші сили,
Покляннімся, що наше життє
Україні в жертву принесемо
За слідами батька Тараса.

На сцену входить пластун і пластунка.

Ми клянемся, що всі наші сили
Україні в жертві нести мем.

Темніє. Нараз на підвисшенню являється Україна і стає нерухомо, закована в кайданах.

ЯВА IV.

Перша дівчина:
(Припадає до України).
Ненько наша, славна Україно,
Ти в кайданах, з серця твого кров.
Кров горяча, кров червона ллється
І терневий ти носиш вінець.

Друга дівчина:
Хоч на муки ішли діди наші,
Хоч на муки правнуки підуть,
Ми ще доси в неволі живемо.

Третя дівчина:
Серед зимна, голоду, журби,
Ждемо хвилі, коли на Вкраїні
Засіє зоря Свободи.

Пластун:
Я останній з тих,
Що за Збруч-річку
Повернули в нерівній борбі,
Серед поля Смерти умирали,
Я останній серед них остав.
Йду до Тебе, славна Україно,
І питаю, чого від нас ждеш?

Пластунка:
Ми готові все Тобі віддати,
Труд і працю, весну наших днів,
І життє веселе, молодече,
Ми для Тебе віддати прийшли.

Учителька:
Все, що маєш, віддай для народу
І трудися для нього весь вік,
Скарб народній великий збирайте,
Рідну Школу будуйте всі враз.

Перша дівчина:
Мені мамя шовк купила,
На недільну одіж мав піти,
Я не хочу строїв, ні весілля,
Поки в тюрмах тисячі братів,
Їм складаю сей шовк,
Хай придасться для голодних
Героїв на хліб.

Друга дівчина:
Мені тітка золото купила,
Срібний пояс, шпильку золоту
Їх складаю я на Скарб Народній,
На поратунок для малих сиріт.

Третя дівчина:
Мені батько купив шаль цвітистий,
Поки нарід в неволі жиє,
Я не буду у нього строїтись,
Поки Рідна Школа у ярмі.

Дівчата складають свої річи у стіп України коло Пластуна.

Пластун:
Все приймаю на наш Скарб Народній
Та на Рідну Школу додаю
Отсі гроші, які заробив я,
Мою нагороду за працю заплату.

(Кладе 1000 марок). На сцену входить:

Дитина з цвітами:
Я не маю золота, ні срібла,
Ні шовкових дорогих хусток;
На престолі Вітчини складаю
Малу вязку пахучих квіток.
Ходжу літом по широкім полю,
І сплітаю пахучі вінки,
Тим, що в трудах жиють і терпінню
Я приношу барвисті квітки.

Складає китицю цвітів у стіп України. На обрію сходить ясне світло.

Україна:
Коли нарід від Карпат до Дону
Все, що має, віддасть Вітчині,
І всі труди, всі свої терпіння
Мені у жертві принесе,
Тоді впадуть пута вікові,
Тоді Зоря Свободи зійде!

В міжчасі всі дієві особи групуються незамітно і вдивлені в Україну творять: Живий образ, який має бути освічений ярким сяйвом бенгальського огню. На закінчення співає хор народній гимн:

Ще не вмерла Україна!

КАСОВИЙ ЗВІТ У. Н. СОЮЗА

за місяць лютий, 1924 р.

ПРИХІД:

Відділ	Заплатив	Відділ	Заплатив
1.	380.25	140.	37.93
2.	133.49	141.	13.52
3.	60.08	142.	84.41
4.	68.04	143.	57.42
5.	50.56	144.	55.21
6.	19.89	145.	38.89
7.	160.61	145.	63.73
8.	103.26	147.	155.65
9.	95.39	148.	13.47
10.	173.33	149.	46.28
11.	19.09	150.	13.71
12.	116.69	151.	42.88
13.	38.15	152.	23.80
14.	52.24	153.	14.14
15.	40.37	154.	41.65
16.	32.53	155.	215.34
17.	26.22	156.	33.62
18.	104.83	157.	58.45
19.	.919	158.	9.58
20.	132.28	159.	44.70
21.	30.14	160.	78.01
22.	73.47	161.	39.53
23.	35.47	162.	43.94
24.	137.84	163.	53.37
25.	33.05	164.	45.70
26.	28.83	165.	99.18
27.	35.53	166.	21.95
28.	149.91	167.	28.30
29.	132.59	168.	97.61
30.	45.02	169.	21.04
31.	97.50	170.	195.29
32.	32.96	171.	50.43
33.	40.38	172.	52.38
34.	86.76	173.	28.84
35.	28.10	174.	45.46
36.	26.68	175.	83.38
37.	27.41	176.	29.80
38.	216.67	177.	63.38
39.	69.86	178.	38.04
40.	20.97	179.	139.63
41.	41.99	180.	14.87
42.	104.30	181.	124.30
43.	33.52	182.	76.60
44.	76.00	193.	89.15
45.	122.40	184.	6.97
46.	20.31	185.	56.24
47.	22.49	186.	69.65
48.	58.85	187.	44.57
49.	8.97	188.	11.98
50.	34.34	189.	13.47
51.	67.38	190.	10.74
52.	24.59	191.	45.49
53.	48.17	192.	48.25
54.	14.92	193.	130.76
55.	49.05	194.	12.73
56.	67.97	195.	33.78
57.	69.91	196.	41.22
58.	43.97	197.	35.32
59.	99.01	198.	46.65
60.	16.43	199.	12.86
61.	70.13	200.	66.59
62.	75.21	201.	31.46
63.	274.48	202.	30.86
64.	53.02	203.	80.11
65.	164.77	204.	14.86
66.	96.06	205.	12.19
67.	89.88	206.	256.39
68.	24.85	207.	38.24
69.	98.32	208.	21.07
70.	212.08	209.	116.09
71.	16.65	210.	37.07
72.	43.68	211.	87.36
73.	89.48	212.	23.58
74.	32.26	213.	244.75
75.	61.56	214.	34.27
76.	170.60	215.	41.60
77.	86.24	216.	25.09
78.	146.11	217.	167.33
79.	8.00	218.	190.49
80.	28.79	219.	45.78
81.	110.81	220.	106.33
82.	44.12	221.	270.46
83.	51.26	222.	13.02
84.	9.62	223.	142.73
85.	94.36	224.	18.49
86.	131.42	225.	29.58
87.	90.78	226.	21.90
88.	3.46	227.	48.69
89.	8.53	228.	40.17
90.	127.42	229.	157.66
91.	177.85	230.	155.38
92.	17.62	231.	41.22
93.	24.86	232.	62.91
94.	111.77	233.	55.79
95.	69.47	234.	115.39
96.	182.63	235.	94.31
97.	36.24	236.	39.31
98.	136.21	237.	158.84
99.	139.39	238.	26.81
100.	69.43	239.	154.01
101.	56.32	240.	19.30
102.	217.28	241.	13.60
103.	60.12	242.	71.52
104.	147.30	243.	73.07
105.	87.99	244.	27.54
106.	180.50	245.	79.60
107.	53.50	246.	33.77
108.	72.46	247.	192.05
109.	107.21	248.	36.17
110.	18.30	249.	31.21
111.	28.74	250.	19.16
112.	123.66	251.	80.46
113.	77.36	252.	35.40
114.	65.76	253.	26.49
115.	15.64	253.	26.49
116.	38.16	254.	96.44
117.	79.39	255.	56.49
118.	68.52	256.	17.74
119.	33.66	257.	16.60
120.	93.17	258.	24.74
121.	50.57	259.	111.76
122.	26.82	260.	23.17
123.	44.35	261.	21.85
124.	58.87	262.	20.43
125.	17.89	263.	21.60
126.	72.67	264.	21.51
127.	89.68	265.	27.63
128.	39.53	266.	32.26
129.	19.28	268.	41.87
130.	163.88	269.	32.57
131.	12.51	270.	136.74
132.	123.42	271.	21.62
133.	137.96	272.	9.30
134.	25.32	273.	61.71
135.	124.84	274.	125.39
136.	123.07	275.	29.72
137.	86.47	276.	279.51
138.	25.86	277.	35.71
139.	48.01	278.	43.64

Відділ	Заплатив	Відділ	Заплатив
279.	19.30	330.	84.36
280.	61.30	332.	65.86
281.	16.95	336.	79.61
282.	92.61	338.	206.83
283.	79.38	339.	45.95
284.	18.56	341.	57.89
285.	28.54	342.	87.17
286.	64.73	344.	24.71
287.	6.67	347.	41.35
288.	144.63	350.	38.03
289.	20.99	351.	36.53
290.	41.42	354.	36.43
291.	20.81	355.	62.29
292.	151.48	357.	44.77
293.	24.56	363.	96.92
294.	30.20	364.	111.83
295.	131.53	365.	105.18
296.	128.56	367.	117.99
297.	17.45	369.	98.24
298.	22.35	370.	137.84
299.	31.58	371.	60.84
300.	240.18	379.	56.49
301.	89.58	380.	26.74
308.	90.51	381.	15.56
314.	9.49	384.	90.35
315.	13.51	385.	124.53
316.	188.15	388.	109.31
317.	67.29	392.	18.72
318.	57.54	393.	24.96
320.	45.71	396.	65.42
321.	43.67	400.	37.45
323.	42.36	401.	20.06
324.	57.63	402.	3.67
326.	115.63		

З місячних складок	23.644.15
Процент від бондів	1.150.00
Процент від морґечів	412.50
Сплата морґечу	100.00
Перенос фонду народного до адмініст.	9.41
Сирітські части по бл. п. Мих. Свирбивус, в. 76	600.00
Разом	25.916.06

РОЗХІД:

Посмертне по бл. п.:

Юрій Баховський, в. 105	800.00
С. Мирольський, в. 29	1.000.00
Т. Колиновський, в. 296	1.000.00
Гриґ. Салик, в. 147	1.000.00
Анна Баралецька, в. 168	500.00
Іван Галів, в. 179	1.000.00
Мих. Свербивус, в. 76	1.000.00
Марія Вайда, в. 31	500.00
Петро Стельмах, в. 147	1.000.00

Запомоги з фонду запомогового:

Марія Ярош, в. 10	50.00
Іван Зазуля, в. 38	100.00
Андр. Пахолок, в. 39	25.00
Андр. Ґурський, в. 44	25.00
Олекса Букат, в. 81	75.00
Гриґ. Салайда, в. 86	50.00
Павло Коваль, в. 159	50.00
Іван Баршош, в. 179	100.00
Іван Швець, в. 181	75.00
Онуфер Кучма, в. 215	50.00
Марія Хома, в. 232	50.00
Олекса Кудла, в. 239	50.00
Волод. Зарічний, в. 263	50.00
Петро Лисиґанич, в. 308	100.00
Военні сироти, інваліди, рідна школа, і другі ціли згідно з ухвалою річного засідання	600.00
Сиротинець, Філядельфія	150.00

Виплати з фонду сирітського:

Яків Лазорик, в. 1	115.00

Виплати з фонду народного:

Укр. Музей у Львові	50.00
Перенос до фонду адм.	9.41

Виплати з фонду конвенційного:

Кошта подорожи і діета гол. урядників річного засідання	1.199.61

Розходи адміністраційні:

Свобода за орґан	3.183.30
Платня гол. уряду	445.00
Праці надзвичайні	90.00
Видатки канцелярійні	61.08
Стейт Н. Дж. за справозданнє	5.00
Інвестиція готівки в морґечах	8.000.00
Разом	22.558.40

ЗІСТАВЛЕННЄ:

Ґтівка з кінцем міс. січня остала	168.200.88
Прихід за лютий	25.916.06
Разом	194.116.94
Розхід за лютий	22.558.40
Ґтівка з кінцем міс. лютого остає	171.558.54

БІЛЯНС:

Стан чинний:

Готівка	171.558.54
Морґечі	331.120.00
Бонди	463.416.48
Реальність	19.500.00
Друкарня	27.500.00
Разом	1.013.095.02

Стан довжний:

Фонд посмертний	596.907.54
„ резервовий	189.606.56
„ запомоговий	29.906.02
„ адміністрац.	28.918.43
„ конвенційний	19.563.33
„ сирітський	148.193.14
Разом	1.013.095.02

С. Ядловський, гол. предс.
В. Левчик, гол. касієр
Р. Слободян, г. фін. секр.

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ У. Н. С.

МОЛОДЕЧИЙ ДЕПАРТАМЕНТ

за місяць лютий, 1924 р.

ПРИХІД:

Відділ	Заплатив	Відділ	Заплатив
1.	17.55	164.	2.80
2.	8.50	165.	5.85
3.	6.10	168.	16.20
4.	3.60	170.	12.15
5.	6.15	171.	25
7.	24.10	172.	1.85
8.	5.85	174.	3.40
9.	9.00	175.	5.65
10.	2.48	176.	2.30
14.	1.80	177.	3.60
15.	6.55	179.	15.10
16.	5.85	181.	16.65
18.	9.00	182.	6.30
20.	4.73	183.	5.00
21.	90	192.	1.80
22.	13.75	193.	8.10
23.	1.45	196.	3.15
24.	15.30	198.	2.25
25.	2.70	200.	11.70
27.	2.70	203.	4.75
28.	14.05	204.	3.40
29.	7.90	206.	27.45
30.	5.20	208.	2.50
31.	15.53	209.	11.25
34.	4.75	210.	5.40
35.	1.45	211.	5.00
38.	26.10	213.	19.58
39.	3.83	214.	6.30
40.	2.48	217.	17.10
41.	3.85	218.	25.20
42.	7.20	219.	1.80
43.	2.05	220.	10.60
44.	15.12	221.	9.00
45.	6.55	223.	14.65
47.	1.80	224.	1.80
50.	5.85	226.	1.80
51.	2.03	227.	1.40
52.	90	228.	4.75
53.	5.40	229.	6.97
55.	1.80	230.	13.75
57.	4.95	232.	4.50
58.	4.50	233.	90
59.	5.85	234.	27.25
61.	6.30	237.	14.65
62.	6.30	239.	11.30
63.	25.90	241.	2.05
64.	8.85	242.	3.38
65.	9.70	243.	16.43
66.	3.60	244.	2.70
67.	4.05	245.	9.25
68.	1.60	246.	2.95
70.	16.20	247.	21.40
72.	7.80	248.	1.15
73.	5.85	250.	2.47
74.	1.15	251.	10.15
75.	8.80	252.	2.05
76.	18.45	253.	4.10
77.	90	258.	2.95
78.	3.60	259.	13.28
80.	1.35	261.	2.25
81.	10.65	262.	2.48
82.	4.75	263.	2.95
83.	7.70	268.	50
85.	10.15	269.	2.93
86.	2.70	270.	18.00
87.	12.60	271.	50
90.	11.70	272.	1.00
91.	15.15	274.	9.23
93.	1.58	275.	3.85
94.	6.10	276.	37.25
95.	2.40	278.	7.00
96.	16.00	282.	11.95
97.	2.25	283.	5.85
98.	3.55	284.	2.50
99.	22.75	288.	14.85
100.	4.50	292.	8.92
102.	21.85	293.	1.60
103.	1.35	294.	2.03
104.	18.25	295.	2.05
105.	4.30	296.	4.73
106.	4.50	300.	14.20
108.	8.33	301.	10.00
109.	6.15	308.	16.00
110.	75	314.	90
112.	9.25	316.	17.78
113.	6.30	317.	5.25
114.	2.50	320.	2.93
116.	3.15	321.	6.75
118.	2.05	323.	2.95
120.	7.65	324.	9.65
121.	7.20	326.	15.30
123.	3.15	330.	3.60
124.	13.05	332.	5.65
128.	4.70	338.	23.65
130.	4.30	339.	7.65
131.	1.25	341.	2.50
132.	21.85	342.	14.20
133.	4.05	344.	1.00
135.	4.75	347.	5.40
136.	16.50	350.	1.35
137.	9.75	351.	4.05
142.	6.30	355.	2.50
143.	1.80	357.	4.50
145.	1.85	363.	7.20
146.	6.30	364.	6.08
147.	21.37	365.	5.70
148.	2.95	367.	5.40
149.	4.92	369.	13.75
153.	3.15	370.	6.30
155.	36.00	371.	7.20
156.	1.45	379.	2.70
158.	75	380.	2.70
159.	4.73	384.	9.45
160.	11.50	385.	11.05
161.	5.40	388.	7.65
162.	3.40	396.	7.43
163.	5.20	399.	7.45

З місячних вкладок	1.757.83

РОЗХІД:

Посмертне по бл. п.:

Петро Стасіцький, в. 7	253.00
Семен Медик, в. 301	200.00
Катря Скольська, в. 90	112.00

Розходи адміністраційні:

Прибори для відділів і членів	399.00
Платня робітника	125.00
Видатки канцелярійні	21.50
Разом	1.110.50

ЗІСТАВЛЕННЄ:

Ґтівка з кінцем міс. січня остала	29.425.34
Прихід за лютий	1.757.83
Разом	31.183.17
Розхід за лютий	1.110.50
Ґтівка з кінцем міс. лютого остає	30.072.67

Зіставлення по фондам:

Фонд посмертний	23.091.89
„ адміністрац.	6.980.78
Разом	30.072.67

С. Ядловський, гол. пред.;
В. Левчик, гол. касієр;
Р. Слободян, г. фін. секр.